

het historisch verband met het heden ontbreekt" (vgl. Kuyper, Encycl., II, 490, E. Voto 1915, II, 283). Vandaar dan, dat men naar de meening van dr V. Hepp zou precies zou kunnen kijken door die telescoop: 1290 dagen, 1335 dagen, verschil 45 dagen.

Daartegenover is toen mijnerzijds opgemerkt, allereerst dat hier, wat Kuyper meer overkomen is, uit Kuyper meer gehaald werd, dan hij zelf beweerd had. Want óók Kuyper had wel beweerd, dat de apocalypsa „met de aanknooping aan het menscheijk-historische geen rekening houdt en abrupt zich aan de horizon veroot"; doch hij had daarnaast — gelukkig; zichzelf remmende — erop gewezen, dat aan den apocalyptischen ziener een realiteit getoond wordt, „die met zijn eigen levensmilieu analogie bezit"; en ook, dat „de vormen en gestalten" bij hem, den apocalyptischen ziener, zijn „saamgesteld uit wat de profeet kent". WAT DE PROFEET „KENT".

Het scheen me daarom toe, dat dr Hepp, zonder met Kuyper voldoende in overeenstemming te zijn, uit die getallen 1290-1335 wat al te veel „haalde". De grens tusschen profetie en apocalypsa, zoo merkte ik tegenover hem op, is dikwijls niet aan te geven, de overgang is vaak onmerkbaar. Als b.v. dr Hepp Ezechiel 38 en 39 „overwegend apocalyptisch" noemt, weshalve z.i. de ziener „den band aan het tegenwoordige nauwelijks trekken" voelt, dan valt daartegenover te stellen, dat de band aan het heden en aan het milieu, waarin hij leeft bij den ziener sterker werkt en heerscht dan men in de lijn van dr V. Hepp zou denken. Hij spreekt over Perzen, Ethiopiërs, Putiërs (38:5), over Sjeba, Dedan, Tarajis-handelaren (38:13), hij laat Gog komen „uit het Noorden" (waar de vijand steeds vandaan kwam in dien tijd, zooals wij het hadden over onze „oosterburen"), enzovoort. En zoo was ook Daniël's apocalypsa niet los te maken van het historisch gegeven uit de periode, waarvan hij een vrij gedetailleerde teekening geeft.

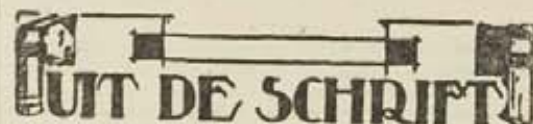
Hiermee is dus erkend, dat ook in de apocalypsa de band aan wat de profeet kent voor den ziener blijft bestaan. Het is zeker waar, dat men uiterst voorzichtig moet zijn bij den uitleg en de verdere „aanwending" van apocalyptische tekstgedeelten. Wij aanvaardden dat óók voor het visioen van het vijfde zegel. Maar daarnaast worde evenzeer erkend, dat ook de ziener een kader van dogmatische¹⁾ denkbeelden heeft, waarin eerst God hem het beeld doet zien, en daarna hij zelf het aanschouwt, verstaat, en doorgeeft. In betrekking tot den ondergang van den antichrist wees ik daarom tegenover dr Hepp op het feit, dat in Openb. 19:20 sprake is van „een levend worden (van het Beest) in den poel des vuurs", en zeide toen, dat juist het opduiken van dit begrip ons houvast bood in de overigens moeilijke uitwerking der gegevens aangaande den ondergang van den Antichrist. Een conclusie trekken werd juist nu toch wel mogelijk gemaakt; want de term „poel des vuurs" is de aanduiding van de hel „in haar uiteindelijke gestalte" (Grijdanus, a.w. 398: „de eeuwige rampzaligheid na den afloop der wereldgeschiedenis" wordt voorgesteld door dien vuurpoel, die vuurzee). En ik ging toen verder: „Symboliek immers maakt wel het abstracte concreet, maar niet het concrete abstract..... Dogmatische begrippen worden door geen symboliek gewijzigd; de dichter of ziener heeft ze te eerbiedigen als gemeengoed, dat zijn symbolische visie intact heeft te laten..... Waar zich de zinnebeeldigheid opdringt, daar heeft de exegeet het moeilijk; doch wanneer constante, omlijnde begrippen in de allegorie of het symbool komen opdrukken, dan kan vandaar zijn exegese haar victorie beginnen. En kennisneming van de reeds ten tijde van Johannes bestaande joodsche apocalyptische literatuur doet zien, dat ook voor zijn lezers de „poel des vuurs" een paraat begrip is geweest".

We laten nu verder den antichrist rusten, behalve dan op dit ééne punt, dat aan de „zielen onder het altaar" gezegd wordt, dat ze moeten „rusten" totdat (door den antichrist) hun medebroeders zullen gedood zijn. Dat is dus: tot aan den dag, waarop de mensch der zonde in den poel des vuurs worpen wordt. Weer versterkt zich dus het „raam" van vaste, concrete openbarings- en heilshistorisch bepaalde grondbegrippen en -verhoudingen, binnen hetwelk de ziener van Openb. VI zijn visioen van het vijfde zegel eerst van God ontvangen, daarna (nog steeds onder Geestes werking) zich weer te binnen, en eindelijk — onder diezelfde werking — in Schrift gebracht heeft. Dat kader is vast; men kan het met dogmatisch proza en ook met apocalyptische poëzie vullen, doch het blijft in beide gevallen zelf constant, het is substraat voor de

visionaire teekening. Het is dit van Godswage; anders zou Hij met den ziener van Patmos, en met ons, diens lezers, hebben „gespeeld".

En daarom concludeeren we ook nu, dat loslating van den tusschentoestand in de vertolking van Openb. VI ons schijnt te strijden met de gereformeerde Schriftbeschouwing. Deze laatste dwingt ons m.i., óók in haar details, uit te spreken, dat het visioen van het 5e zegel ons bedriegen zou, als er geen tusschentoestand was. Er is een interim tusschen dood en parousie; en men is daar bewust: „rustende" indien men „in Jezus ontslapen" is.

¹⁾ De bewering van sommigen dat dogmatisch eerst in de bedeling van het Nieuwe Testament opkomt, verwerpen wij.

WIE MAAKT ER EEN EIND AAN?

Wie is er onder u, die de deuren toelooft? Maleachi 1:10.

De eigenwillige godsdienst is niet in eenige waarde, zegt de Schrift. Zij is daarvan zóó overtuigd, dat zelfs reeds onder het Oude Testament vrijwilligers worden opgeroepen om, staande in het ambt aller geloovigen, daaraan een eind te maken.

Het ambt aller geloovigen is met het geloof zelf gegeven. Wie de „republiek der kerk" wordt ingelijfd, wordt daar als gezalfde werker ontvangen. Zoo helder evenwel als onder het Nieuwe Testament deze gedachte is ontwikkeld, zoo moeilijk brak dit inzicht zich baan onder het Oude. Geen wonder: daar was de kerk nog geplaatst onder den clerus; daar heerschte nog de hiërarchie: daar waren de priesters de tempelwachter, en werd de toegang tot God aan banden gelegd.

Des te opmerkelijker mag het daarom heeten, dat Maleachi, als de priesters bij den voortduur hun ambt verwaarlozen, de geloovigen opwekt, het húnne tegenover dat der priesters in actie te laten komen. Maleachi heeft den tempel gekend, die na den terugkeer van zijn volk uit de ballingschap was hersteld. Een tempel, minder aanzienlijk dan die van Salomo, maar toch door sterke beloften geteekend en door krachtige gebeden gedragen. Maar hoe was al dadelijk na de Reformatie onder Jozua en Zerubbabel het leven ingezonken. En hoe weinig had de priesterschap gebedd voor inhoud en voorwaardelijkheid der aan Jozua bij monde van Zacharia gedane goddelijke toezegging, dat, indien de priesterschap trouw bleef in haar tempeldienst beneden, en ook alleen in dat geval, God de Heere haar zou doen op- en neergaan onder de engelen hierboven. (Zach. 3:7). Ach, het verval was sinds Zacharia schromelijk geworden. De priesters minachten 's Heeren naam (vs. 6); Zijn altaar verontreinigen zij; met het offer springen zij slordig om; het hart is er niet in; en het offer zelf wordt niet eens gebracht naar de wettelijke voorschriften (vs. 7, 8).

En nu daar achter die prachtige tempeldeuren alles mis is, grondig mis, nu vraagt de profeet: wie is er toch onder u, die de deuren toelooft? Onze Statenvertaling geeft den hebreuwschen tekst heel anders weer, maar we zullen kommentatoren als Marti, Nowack moeten volgen in hun betere vertaling. Wie is er onder u? Dat wil zeggen: was er maar één onder u! Wat voor één? Die die tempeldeuren in het slot wierp, den toegang tot het offerhuis alzóó stopzette, den dagelijkschen eeredienst onderbrak, en openlijk — zich vrijmaakte van al dat geknoei achter de tempeldeuren.

Wie is er onder u, zegt de profeet. Hij spreekt de priesters, het heele officiele priestergezelschap aan. Uit de priesters, uit de levietenwereld, uit de tempeldienaren zelf wil Maleachi er een zien komen, die het stop-sein in werking stelt, en met een krasse daad NEEN zegt tot de knoeiers, daar achter die vergulde tempeldeuren. Een neen, dat ieders aandacht trekt. En dat onherroepelijk is.

Maar als Maleachi naar dezen kring uitziet, dan wil hij toch den priester of leviet, die tot de publieke acte van vrijmaking zich opgeroepen weet, zien optreden in het ambt aller geloovigen. Tempeldeuren ambtshalve sluiten in dezen zin kan alleen de hogepriester. Staat er een priester of een leviet op, die zegt: ik maak me vrij, en ik stop dezen knoeihandel, dan kan men van zoo iemand zeggen: hij zet „de kerk" op tegen haar „synode", hij verzet zich tegen de bevoegde macht; en dezen keer althans zou men daarin gelijk hebben; want de priesters staan ook inderdaad onder den hogepriester, en de levieten onder de priesters. En de individu staat onder de wettelijke vergadering. Ja zeker. En toch wordt zelfs onder deze oudtestamentische gezagsverhoudingen door een profeet onder Geestesleiding

gevraagd: wie wil Gode meer gehoorzaam zijn dan den menschen, wie durft de alarmklok hier luiden? Wie durft den opstand prediken? Wie durft het huis te sluiten, dat God zelf onder bepaalde voorwaarden geopend heeft? Wie durft openlijk erkennen, en belijden, dat een tempel, die decisief de tempelwet verkracht heeft, op slot moet en het ambt der geloovigen alsdan op te treden heeft, zich wettig alsdan voortbewegend van het Oude naar het Nieuwe Testament?

Want wie openlijk weigert, zich te conformeren aan roepende tempelzonden, die verricht den waren tempelbouw; die werkt ook mede aan de vervulling van den tempel. Die leidt den tempelcultus over van het Oude naar het Nieuwe Testament, waarin (vs. 11) onder de volken 's Heeren naam zal groot zijn en een rein offer Hem gebracht gaat worden. Dat is te zeggen: die brengt den grooten dag des Heeren naderbij. Den dag van Bethlehem in Maleachi's dagen. Den dag van de parousie in de periode van daarna.

Maleachi riep; maar niemand hoorde. De tempel bleef in functie en in zondige functie. Het verkrachten van de wet werd erger en erger. Maar toen er niemand was, die Maleachi's oproep gehoorde, dan kwam de Menschenzoon, de Zoon van den Heere des tempels, het huis zijns Vaders, den tempel, schoonvegen; en Zijn laatste adem droeg zijn onmiddellijk verhoorde krachtige gebed, dat God dit tempelhuis zou gaan verlaten, door zijn gordijnen openlijk te scheuren.

En deze Christus wil nu van de zijnen het offer van de dankbaarheid. Zij zullen den tempel, die bedrog pleegt tegen de wet, die de ordeningen van den tempel, de kerkenordening vertrappt, en die daarin blijft volharden, openlijk weerspreken. Zij zullen beslist en publiek neen tot hem zeggen. Zij zullen hem woest en ledig laten. Zij zullen zich vrijmaken, en het zich conformeren weigeren. En zóó zullen zij den waren tempeldienst behouden tot op den dag van Christus' wederkomst.

K. S.

HET „GETUIGENIS EN GRAVAMEN" DER 21 FRIESCHE PREDIKANTEN.

Pas is, door een 21-tal predikanten in het synodocratische verband aan alle kerkeraden der zich nog „gereformeerd" noemende kerken een groen boekje toegezonden, getiteld: „Getuigenis en Gravamen". Om dit boekje zat een gewoon krantenomslagje, waarop: „Aan den Raad der Gereformeerde Kerk van.....; p/a, den Wel. Heer.....". Vóór in het boekje lag een los blaadje, waarop het volgende staat:

„Aan den Raad der Gereformeerde Kerk op het adres vermeld.

Weleerw. en Eerw. broeders, Namens de ondertekenaars zenden wij U hierbij het door ons bij de a.s. Generale Synode ingezonden Getuigenis en Gravamen ter kennisneming toe met het dringend verzoek, dat alle ambtsdragers, die zakelijk of in hoofdzaak met den inhoud er van instemmen, daarvan zoo spoedig als hun mogelijk is, mededeeling doen aan het adres van Ds W. v. d. Heide, Verlengde Schrans 91, Leeuwarden.

Met heilbode en broedergroeten, namens de ondertekenaars van „Getuigenis en Gravamen".

Dr J. SCHELHAAS Hzn.
Ds W. v. d. HEIDE.

Leeuwarden, 4 Juni 1946".

De inhoud van het verzoek aan de a.s. Generale Synode geef ik eveneens weer, in de letterlijke bewoordingen der ondertekenaars:

„Resumeerende dringen wij er bij de Synode met groote ernst en kracht op aan:

1. betreffende de Nieuwe Verklaring uit te spreken:

a. dat Toelichting, Praeadvies en Zestien punten geheel vervallen en verdwenen zijn;

b. dat de zakelijke inhoud van de betreffende uitspraken van 1905 en 1942 alleen en uitsluitend te vinden is in de Nieuwe Verklaring, zoodat ook de betreffende uitspraken zelf bij het bepalen van dien zakelijken inhoud uitgeschakeld zijn;

c. dat de opvattingen, die tot uitdrukking komen in de vragen, gesteld in de samenspreking van Deputaten der buitengewone Generale Synode met de bezwaarde Friesche predikanten overeenkomstig de weergave daarvan in ons „Getuigenis en Gravamen", niet als strijdig met de Nieuwe Verklaring worden gekwalificeerd en dus recht van bestaan in onze kerken hebben, zoodat voor de libertas

proph
ruimte is
2. betre
tingen te
de schule
fenen in
gen der S
concrete
zingen en
haar opge
niet moe
herstel va
3. de u
node betr
in de ke
bezwaren
interprete
ling dient
4. een
tegensta
dat door
genoemd
der bevo
en haar
volgende
te voren
zonden".
Opgeme
O. en N.
desbetref
ning neer

Een ee
toen ik d
de Haags
missive o
wel ver
zonden is
van Prof
elken pos
bekend k
constatee
schuld".
rechtshie
stateerde
alle diens
Synode g
ders vrag
eerst van
drager
inhoud in
eelt o
in het on
of (hij) l
gerechtig
overeenst
mening
juist". V
met die
petitionn
dagen is
heidsbekl
sproken.
de Synod
gehandeld
slaan", o
in de r
volgende
revisie.

Toen P
verschille
Bondt en
grafisch
toch str
S., daar
achten t
maatreg
Ik heil
NU doen
oogen,
erger, zij
Immers,
oordeeld
deelingen
Het moet
dat er n
Synode i
gaan. M
wachten,
ter a.s.
dit moe
zijn! (na
Of.....
noden be
zulke van
rust aan
van takti
aan, bro
predikant
niets zie
Wij we

Over 1

porzaam zijn dan
dolk hier luiden?
Wie durft het
bepaalde voor-
t openlijk erken-
die decisief de
lot moet en het
te treden heeft.
van het Oude

te conformeren
le verricht den
ok mede aan de
le leidt den tem-
het Nieuwe Tea-
volken 's Hee-
n offer Hem ge-
ggen: die brengt
bij. Den dag van
Den dag van de
r na.
orde. De tempel
unctie. Het ver-
n erger. Maar
's oproep gehoor
fenschonzoen, de
het huis zijns
en Zijn laatste
oorde krachtige
u gaan verlaten,
teuren.

zijn het offer
den tempel, die
ordeningen van
vertrapt, en die
weerspreken. Zij
hem zeggen. Zij
j zullen zich vrij-
veigeren. En zóó
behouden tot
omst.

K. S.

AVAMEN"
ANTEN.

en in het synodo-
den der zich nog
en groen boekje
en is en Gra-
gewoon kranten-
ad der Gerefor-
veled. Heer....."
adje, waarop het

erde Kerk op het

zenden wij U
Generale Synode
men ter kennis-
verzoek, dat alle
t hoofdzak met
arvan zoo spoe-
eeling doen aan
leide, Verlangde

en, namens de
s en Gravamen".
HELHAAS Hzn.
HEIDE.

de a.s. Generale
de letterlijke be-
j de Synode met

rkling uit te

eadvies en
rvallen en ver-

de betreffende
een en uite-
uue Verklaring,
ken zelf bij het
id uitgeschakeld

drukking komen
preking van De-
ale Synode met
overeenkomstig
igenis en Grava-
uue Verklaring
t van bestaan in
e libertas

prophetaand ook in dit opzicht uitdrukkelijk
ruimte is gelaten;

2. betreffende de weringen, schorsingen en afzet-
tingen te erkennen, dat ongeacht de vraag naar
de schuld van door de tuchtmaatregelen getrof-
fenen in hun reactie op de uitspraken en handelin-
gen der Synode de Generale Synode van 1943-1945
concrete schuld heeft, omdat deze weringen, schor-
singen en afzettingen voortgevloeid zijn uit de door
haar opgelegde eischen, die te ver gingen en daarom
niet mochten worden gesteld, waarom revisie en
herstel van geschonden recht noodzakelijk is;

3. de uitspraken der buitengewone Generale Syn-
ode betreffende Art. 30, 31 en 79 K.O. gelet op de
in de kerken levende en bij de Synode ingebrachte
bezwaren terug te nemen en te verklaren, dat de
interpretatie dezer artikelen opnieuw in behande-
ling dient te worden genomen;

4. een studiegcommissie, bestaande uit voor- en
tegenstanders van het z.g.n. nieuwe kerkrecht,
dat door anderen weer het oude kerkrecht wordt
genoemd, te benoemen met de opdracht de zaak
der bevoegdheid van de meerdere vergaderingen
en haar schorsingsrecht in studie te nemen en de
volgende Synode van advies te dienen, welk advies
te voren tijdig aan de kerken moet worden toege-
zonden".

Opgemerkt moet worden, dat Ds W. Baas van
O. en N. Bildtdijk alleen conclusie 1 en 2 en het
desbetreffende deel van het boekje voor zijn reke-
ning neemt.

Een eerste opwelling, die bij mij bovenkwam,
toen ik dit boekje ingezien had, was: waar zullen
de Haagsche predikanten blijven? Hier was een
missive aan al de kerkeraden en ook nog
wel verder, die niet in gesloten enveloppe ver-
zonden is, als indertijd (14 Jan. 1944) de missive
van Prof. Schilder, maar waarvan de inhoud aan
elken postbode, als hij even het bandje afschult,
bekend kan worden. Hier een missive, waarin ge-
constateerd wordt „geschonden recht" en „concrete
schuld" van de Synode-Berkouwer en revisie en
rechtsherstel geëischt worden. Prof. Schilder con-
stateerde de onmogelijkheid voor zich en
alle dienaren des Woords om conflict met de door de
Synode gedane uitspraken te vermijden. Deze broe-
ders vragen handteekeningen, niet aller-
eerst van kerkeraden, maar van losse ambts-
dragers, die zakelijk of in hoofdzaak met den
inhoud instemmen; Prof S. wendde zich offici-
eel tot de kerkeraden, „opdat zij niet
in het onzekere verkeren ten aanzien van de vraag,
of (hij) haar dienaren en ook zichzelf, in staat en
gerechtigd acht, niets te leeren, dat niet in volle
overeenstemming is met uitspraken, die naar zijn
meening innerlijk tegenstrijdig zijn, en deels on-
juist". Verder, wat willen deze ondertekenaars
met die handteekeningen doen? Ze als een soort
petitionnement ter Synode indienen? In voorgaande
dagen is over zoiets door kerkelijke „hoogwaardig-
heidsbekleeders" in ernstig afkeurenden zin ge-
sproken..... Prof. S. schreef echter: Waar evenwel
de Synode zelf de desbetreffende materie heeft af-
gehandeld, is thans de weg tot de kerken in te
slaan", om aldus, via classis en part. Synode, dus
in den kerkelijken weg, bij de eerst-
volgende generale Synode aan te kloppen om
revisie.

Toen Prof. Schilder echter zoo handelde, wendden
verschillende Haagsche predikanten, w.o. Dr A. de
Bondt en Ds Barkey Wolf zich schriftelijk en tele-
grafisch tot de Synode, met verzoek, dat de Synode
toch strenge maatregelen zou nemen, tegen Prof.
S., daar zij zulk optreden revolutionnair
achtten te zijn. En de Synode NAM de gevraagde
maatregelen!.....

Ik herhaal: wat zullen die Haagsche predikanten
NU doen? Mij dunkt, dit optreden moet, in hun
oogen, toch minstens even revolutionnair, zoo niet
erger, zijn, dan dat van Prof. Schilder in Jan. '44!
Immers, wat is toen dat optreden niet scherp ver-
oordeeld en gestraft! En nu worden die veroor-
deelingen en bestraffingen „zoo maar" genegeerd...
Het moet alleen maar jammer voor die heeren zijn,
dat er nu geen zittende Synode is; de „revisie".
Synode is al enkele weken geleden naar huis ge-
gaan. Maar wij zullen dan toch wel mogen ver-
wachten, dat er van hen een paar gepeperde stukken
ter a.s. synodale tafel aanwezig zullen zijn; want
dit moet in hun oogen nu toch wel AL te kras
zijn! (na al, wat op dat gebied al gepasseerd is n.l.)
Of..... zouden zij misschien redeneeren: onze Syno-
den hebben nu getoond mans genoeg te zijn, om
zulke varkentjes te wassen; wij kunnen het ge-
ruet aan hen overlaten? Of..... zouden ze mogelijk
van taktiek veranderd zijn en redeneeren: kalmpjes
aan, broeders, wij moeten proberen, die Friesehe
predikanten bij ons te houden; net doen, of wij
niets zien; niet te veel stof op doen waaien?

Wij wachten maar af.....

Over het Getuigenis en Gravamen zelf zou heel

wat te zeggen zijn. Ik wil slechts enkele opmer-
kingen maken.

Op pg. 1 schrijven de 21 Friesche predikanten:
„maar daarnaast blijft evenzeer het feit bestaan,
dat bij de afvaardiging naar de buitengewone Ge-
nerale Synode er zoo angstvallig mogelijk voor is
gemaakt, dat ernstig bezwaarden naar deze Synode
werden afgevaardigd. Ook de arbeid dezer Synode
draagt het kenmerk der eenzijdigheid..... De min-
derheid in de kerken is eenvoudig machteloos ge-
maakt, doordat zelfs geen enkele ernstig bezwaarde
als afgevaardigde in de buitengewone Generale Syn-
ode zitting heeft kunnen verkrijgen..... Er werd
zonder hen over hen gehandeld. De eenparigheid
van deze Synode heeft dan ook weinig betekenis.
Ook werd het blijkbaar niet noodig geacht ons te
hooren vóór er besluiten werden genomen".

En dan volgt: „Wij laten ons echter daardoor
ook nu niet weerhouden om met een Getuigenis en
Gravamen ons tot u te wenden, opdat in den kerke-
lijken weg met inwachting van den zegen des Hee-
ren al het mogelijk worde gedaan tot sanering
van den toestand, tot wegneming van hetgeen be-
nauwt, drukt, verdeelt en breekt!.....

Een eerste opmerking, die ik hier zou willen
maken, is deze: acht zij werkelijk, broeders, dat
met dit Uw Getuigenis en Gravamen nog in den
kerkelijken weg zijt? Op de hoeveelste revisie
blijft gij Uw hoop gevestigd houden? De Synode-
Berkouwer was reeds een revisie-synode van de
Synode-Meyster, die de bewuste besluiten in 1942
nam. De Synode-Duursema moest weer revisie
geven van de besluiten der Synode-Berkouwer! Nu
weer een Synode, die de besluiten der Synode-Duursema
aan revisie moet onderwerpen? '42, '43, '46,
nog eens '46, '49, '52, '55, enz.? Tot hoelang denkt
gij zoo door te gaan? Tot eindelijk een Synode eens
voldoening geschonken heeft? Maar als dat in
1955 nog niet geschied is, wat dan? Dan weer naar
1958? Is dat de kerkelijke weg? Het is wel een
weg, maar de kerkelijke? Vindt gij bovendien
niet, dat gij op deze wijze voortgaande, knap aan
het „zeuren" raakt? Als in een huisgezin een kind
zoo bleef zeuren, zou vader al lang gezegd hebben:
„en nu is het uit, je weet nu, hoe ik erover denk".
Het zou mij dan ook niets verwonderen, als de a.s.
Synode, die zich de laatste jaren in de synodocrati-
sch geregeerde kerken, inderdaad zulke hiërarchi-
sche „vader"-allures is aan gaan meten, zulk
een antwoord gaf natuurlijk..... in den „juisten
toon"!!!

Maar verder, Friesche broeders, wat schrijft gij
op pg. 5? „En daarmede is tevens vastgesteld, dat
gezondigd is in de weringen, schorsingen en afzet-
tingen, die voortgevloeid zijn uit de eischen der
Synode, die te ver gingen..... Maar de schuld der
Synode maakt het ons onmogelijk, ons bij den
stand van zaken betreffende de weringen, schor-
singen en afzettingen neer te leggen. Zij bezwaren
al te zeer onze conscientie". Die schorsingen zijn
begonnen in Maart 1944, bijna twee jaar ge-
leden! En zij zijn reeds opgelopen tot in de hon-
derden! In Groningen ging het met meer dan
50 tegelijk! Die bezwaren al te zeer
Uw conscientie! Maar hoe lang houdt gij
het nog uit met zulk een bezwaarde conscientie?
Tot '55 of '58? Gij erkent toch, dat die geschorste
en afgezette broeders van Christus opdracht
hadden het Woord te brengen; dat Christus
hun mond geopend had? Gij zaagt, hoe hij door
mensen gesloten werd en gij erkent: in dat
sluiten is gezondigd! Hoe meent gij dit? Wilt
gij zeggen: het is en blijft zondig, dat die mond
gesloten werd? Of..... wilt gij alleen maar zeggen:
die sluiting zelf is wel verantwoord, maar in die
procedure is wat gezondigd? Zeg ons dit duidelijk;
want gij schrijft ook: „Wij keuren ook niet alle
gedragingen der nu vrij gemaakte goed. Ook bij
hen is naar ons gevoelen ongetwijfeld schuld".

Ik meen uit Uw Getuigenis op te moeten maken,
dat gij de weringen, schorsingen en afzettingen,
als zoodanig afkeurt; dat gij het als zonde ziet,
DAT er geschorst en afgezet is! Maar dán is die
zonde ook zeer ernstig; een rechtstraads ingaan
tegen Christus, n.l.: weggagen, dien, die Hij zendt!
Hoe lang zult gij dát nog dragen? Gij, Dr Schel-
haas vormt met Uw gemeente van Tzummarum,
een lichaam van Christus; Uw kerkeraad heeft daar
het hoogste gezag; weigert gij a.s. Zondag den
kansel, als dat zoo eens uit zou komen, b.v. aan Ds
Doekes van Rotterdam? Om reden, dat die door
de classis Rotterdam destijds is afgezet? Zoo ja,
dan werkt gij, nog elk moment, daadwerkelijk mee
aan die schorsingen en afzettingen, die naar Uw
getuigenis, Uw conscientie „al te zeer" bezwaren!
En zoo gij dat niet wilt, weet gij dan een anderen
weg, dan U oogenblikkelijk met woord en daad
VRIJ MAKEN van die besluiten tot wering, schor-
sing en afzetting? Ik niet!

Bovendien, de K.O. geeft er U het recht toe; of
liever: de K.O. geeft niet eens dat recht, de K.O.
zegt in art. 31 heel eenvoudig: voor iemand, die
strijd met Gods Woord of de K.O. bewezen acht,
ZIJN ze eenvoudig niet vast en bondig.

Aan dat artikel hadt gij onwrikbaar vast moeten
houden. Het spijt mij, dat Uw houding in dezen
zoo slap is. Zeker, gij erkent: „Door de conclusies
der buitengewone Generale Synode is Art. 31 K.O.
naar ons oordeel voor een belangrijk deel van zin
en kracht beroofd en daardoor een belangrijke rem
tegen hiërarchie weggenomen. Bovendien is bij
conflict het verbreken van het kerkverband vrijwel
steeds noodzakelijk geworden". Gij schrijft: „nood-
zakelijk"! Maar, waarom hebt gij het dan tot
nog toe niet gedaan? Gij eindigt met het slappe,
onkerkrechtelijke: „Daarom dringen we bij Uw ver-
gadering met groote ernst en kracht aan op revisie
van de beslissingen der buitengewone Generale Syn-
ode ten aanzien van Art. 31 K.O." Gij hadt vast
moeten houden aan dat artikel, toen een Syno-
de dit en andere artikelen, ja, in
wezen de heele K. O. van zin en kracht
berooft. Want, wat doet een Synode, wier grenzen
en bevoegdheden in de K.O. geregeld zijn, anders,
wanneer zij gaat verklaren, dat zij boven de K.O.
staat? Gij „zit" nu onder een, in wezen, hiërarchisch
lichaam, dat Uw klachten en verzoeken naast
zich neer zal leggen; o, zeker, vermoede-
lijk, met een heel vriendelijk gebaar en de mede-
deeling: „gij kunt gerust bij ons blijven; alleen
maar, conformeer U nog langer „de facto".....
Desnoods verdragen wij wel, dat U elke drie jaar
een „Getuigenis en Gravamen" op onze synodale
tafel deponereert; wij zijn NU, anno 1945 en vervol-
gens, zoo verdraagzaam als nooit tevoren!"

Ik vrees dan ook ernstig, dat gij U uiteindelijk
„in zult laten pakken"; ik grond dit vermoeden op
hetgeen gij meedeelt op pg. 2 in verband met wat
gij, met grooten ernst aan de Synode verzoekt uit
te spreken, onder 1. a. b. en c. Op Donderdag 18
April 1946 toch werd door de Deputaten der buiten-
gewone Generale Synode te Leeuwarden tegenover
U verklaard, „dat „Toelichting", Praeadvies en
Zestien punten geheel vervallen en verdwenen zijn,
dat de zakelijke inhoud van de betreffende uitspra-
ken van 1905 en 1942 alleen en uitsluitend te vinden
is in de Nieuwe Verklaring, zoo-
dat ook de betreffende uitspraken zelf hierbij uit-
geschakeld zijn". Blijkens Uw verzoek onder 1. a.
b. en c. acht gij deze verklaring voldoende. Geachte
Friesche predikanten: deze heele verklaring van
Deputaten zegt niets; is een zuiver formeel ge-
zegde. Leest gij het „Gereformeerd Weekblad"?
B.v. de artikelen van Dr J. Ridderbos? Hebt gij
oortuiging, dat hij ook maar iets loslaat van de
argumentatie van „Toelichting" en Praeadvies?
Zeker, formeel zijn ze van de baan; maar ma-
terieel oefenen zij in het synodocratische kamp
volle heerschappij uit. Ik zou wel eens
willen zien, hoe er geargumenteerd werd,
als er weer eens, officieel van synodewege, een
toelichting uitgegeven werd op deze Nieuwe Ver-
klaring. Het is mijn vaste overtuiging, dat we er
zakelijk de argumentatie van de oude „toelichting"
en het praeadvies in terug zouden vinden. Dwingt
U de genoemde deputaten daarop eens een scherp,
niets verdoezelend antwoord te geven.

Gij begeert de „overbrugging van tegenstelin-
gen" en het „hervinden van den vrede". Dat doen
wij ook; maar de duurzame vrede zal alleen ge-
vonden worden, als alles, wat ons scheidt, helder
en scherp aan het licht gebracht wordt van beide
kanten. Een moeilijke, een vermoedelijk zeer lange
weg.

Maar doe NU óók, wat Uw plicht is: bezwaar
Uw conscientie geen dag langer en maak U vrij
van wat U bezwaart en herstel de eenheid met
Uw broeders, die uitgeworpen zijn, VANDAAG
NOG!

Leiden.

P. JASPERSE.

HOUWERZIJL.

Men weet het geval. Te Houwerzijl had de kerke-
raad zich vrijgemaakt van de schismatieke en on-
schriftuurlijke en accoordschende besluiten der
„synode", en de gemeente had daarin volkomen
bewilligd. Te Groningen in kort geding wilden
degenen, die het kerkeraadsbesluit, hoewel geheel
wettig, niet voor vast en bondig hielden, en daarom
een nieuw gezelschap stichtten, kerkeraad en ge-
meente van de kerkelijke goederen berooven. Maar
de Groningsche rechtbank erkende den kerkeraad
in volle rechten; de synodocraten werden afgewe-
zen. Zij gingen toen naar Leeuwarden. Een rech-
ter, die aldaar ouderling is in de synodocratische
kerk en van Kuiper en Rutgers blijkbaar niet veel
wil weten, gaf een vonnis, dat den synodocraten
de gebouwen in handen stelde. Het kleine troepje
trok de flinke kerk in, de gemeente trok er uit,
en stelde zich tevreden met een schuur. Ze hield
zich in één woord prachtig. „Moreel" won zij vóór
en na.

Intusschen kwam de zaak voor den Hoogen
Raad. Tot onze groote blijdschap heeft deze de
Leeuwarder beslissing vernietigd. De kerk
kan haar gebouw weer binnentrekken.

Natuurlijk is hiermee het recht nog niet defini-